

برآورد اثر تورمی اجرایی مالیات بر ارزش افزوده در اقتصاد ایران

دکتر حسنعلی قنبری و سید آیتا... تجلی

چکیده

یک سیاست برای افزایش درآمد مالیاتی دولت‌ها، تغییر در ساختار مالیات‌ها و بکارگیری مالیات‌های جدید است. این سیاست اگر چه از جهت اجرا بسیار مشکل است اما اگر بتوان آن را بکار برد، بسیار مؤثر خواهد بود. تغییر در ساختار مالیات‌ها نیازمند کنار گذاشتن سیستم مالیاتی قدیم و جایگزینی آن توسط سیستم مالیاتی جدید است.

یکی از سیستم‌های مالیاتی جدید که در چند دهه اخیر مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته است، مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد. این مالیات که از ارزش افزوده بنگاه‌ها در مراحل مختلف فرآیند تولید - توزیع دریافت می‌شود، دارای مزایای متعددی همانند پایه وسیع مالیاتی، سهولت اجرا، کاهش انگیزه فرار مالیاتی، خنثی بودن و ... بوده و منبع قابل اعتمادی برای کسب درآمد دولت‌ها می‌باشد.

علی‌رغم موفقیت مالیات بر ارزش افزوده به عنوان جایگزینی مناسب برای انواع مالیات بر فروش، نگرانی‌هایی در مورد تأثیر بالقوه اجرای آن بر سطح قیمت‌ها وجود دارد و این مسئله یکی از ملاحظات اولیه کشورهای است که پذیرش این مالیات را مد نظر دارند.

در مقاله حاضر با این فرض که مالیات بر ارزش افزوده جایگزین مالیات بر مصرف و فروش فعلی شود، به برآورد اثر تورمی این جایگزینی پرداخته خواهد شد.

در این مقاله ابتدا ضرورت بکارگیری سیستم مالیاتی جدید در اقتصاد ایران بحث شده و سپس به ادبیات موضوع و مبانی نظری مالیات بر ارزش افزوده پرداخته خواهد شد، که در این قسمت ضمن اشاره به مزایا و معایب این مالیات، تاریخچه مختصری از آن نیز ارائه خواهد شد. در قسمت بعد اثر این مالیات بر متغیرهای کلان اقتصادی به صورت نظری بررسی می‌شود. در ادامه به تجربیات سایر کشورها

در مورد اثر تورمی این مالیات نظری خواهیم داشت. پس از آن الگوهای نظری در مورد تعیین اثر تورمی مالیات بر ارزش افزوده را بررسی نموده و در نهایت با توجه به مدل‌های تشریح شده، این اثر تورمی را برای اقتصاد ایران برآورد می‌نماییم. در مورد تعیین اثر تورمی این مالیات دو الگو ارائه شده است که یکی از آنها بر اساس تحلیل جدول داده - ستانده بوده و دیگری یک نوع مدل آماری است که با استفاده از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و با تخمین میزان مالیات مضاعف^۱ همراه با مالیاتهای موجود و برآورد اثر تورمی این مالیاتها، به پیش‌بینی اثر تورمی ناشی از جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده به جای مالیاتهای موجود می‌پردازد. آمار مربوط به جدول داده - ستانده تا سال ۱۳۷۳ موجود می‌باشد اما الگوی دوم را می‌توان با آمار و اطلاعات سال ۱۳۷۵ برآورد نمود. بنابراین، در مقاله حاضر از الگوی دوم و آمار سال ۱۳۷۵ برای بررسی اثر تورمی مالیات بر ارزش افزوده استفاده خواهد شد.

---

^۱ - Tax cascading